

Dit is het eerste artikel van een serie van vier over het ploegleiderschap. Een ploegleider, in België ook wel directeur sportief genoemd, bepaalt de tactiek tijdens de koers. Dit gebeurt over het algemeen in overleg met de kopmannen van de ploeg. Ook bepaalt de ploegleider de samenstelling van het team. Het Nederlandse wielrennen heeft in het verleden grote ploegleiders gekend als Peter Post en Jan Raas. Een goede ploegleider bepaalt soms zelfs het verschil tussen winst of verlies. Kees van Niekirk ging op zoek naar het geheim achter de goede ploegleider.

Dossier ploegleider

De ultieme ploegleiderscan

Tekst: Kees van Niekirk
Foto's: ANP Photo

IS EEN GOEDE PLOEGLEIDER EEN DUIVELSKUNSTENAAR?

Het ploegleiderschap is een diffuse baan. Als ploegleider moet je een duivelskunstenaar zijn. En een psycholoog. Je moet de sfeer van je ploeg aanvoelen, de mogelijkheden en de beperkingen van je coureurs weten. Van grote beloften moet je kampioenen maken, hoewel je dat als ploegleider niet altijd in de hand hebt. Een persoonlijke benadering helpt om een coureur scherp te krijgen. Maar soms ook niet. Er zijn voorbeelden genoeg waarbij een paar dagen voor een grote koers de kopman zijn ploegleider 's avonds laat belt met de mededeling dat hij doodziek op bed ligt. Alleen belt hij niet vanuit zijn bed, maar vanuit een discotheek.

Dit soort coureurs houdt niet alleen hun ploegleider voor de gek, maar vooral

zichzelf. Voer voor psychologen! Er zijn coureurs waarvan je niet van hun gezicht kunt aflezen dat ze net met een banddikte verschil naast een grote zege hebben gegrepen. Eigenlijk zou je er een paar nachten niet van kunnen slapen, maar deze coureurs zijn erg gelaten... Een heel andere instelling dan destijds bij Roger Pincheon, winnaar van een Tour (1967) en een Vuelta (1969). De Fransman, die eens als gevolg van een kapotte derailleur niet mee kon doen aan de strijd om de eindzege, was dermate gefrustreerd dat hij zijn fiets tegen het asfalt smeet en op zijn vehikel begon te springen. Dit soort coureurs, die behept zijn met een killersmentaliteit, zijn vaak de grote kampioenen. Denk maar aan Jan Raas, die in Valkenburg vloekend, scheldend en slaand naar iedereen die op zijn pad kwam zich naar de wereldtitel baande. Als ploegleider

dien je te weten hoe je het beste van je coureurs boven tafel kunt krijgen. Er voor zorgen dat je coureurs in the winning mood zijn.

EEN GOED ADVIES, OF JUIST NIET...

Je hebt coureurs die zich slechts willen inspannen als er voor hen kansen zijn op een leuke prijs. Als dit niet het geval is, zijn ze snel te verleiden om in de bezemwagen te stappen, terwijl iedereen toch weet dat je pas een gerenommeerd coureur wordt als je jezelf maar vaak genoeg pijnigt. Je zult je lichaam en geest moeten harden om een groot kampioen te worden.

In het (hoog)gebergte zie je vaak het ware karakter van een renner naar boven komen. De renner die gelost wordt heeft de mogelijkheid om in de bus de streep te halen. Maar de echte coureur vecht zich terug op het vals plat of in de afdaling.

Een echte coureur laat niet zomaar zijn klasement 'lopen' tenzij hij natuurlijk als knecht meefietst en op die manier zijn krachten spaart om die later voor zijn kopman in te zetten. Deze inspanningen zullen zich toch vroeg of laat terug betalen. Van hun ploegleider krijgen ze het 'verstandige' advies om het klasement te laten lopen en hun krachten te sparen voor een etappezege. Beter fit 80ste worden, dan uitgewoond als 20ste over de finish te komen. Want morgen is er weer een nieuwe dag. Een verstandig advies, zeker voor de korte termijn, maar is de coureur hier ook op lange termijn mee gediend?

COUREURS PRIKKELLEN, MAAR MET MATE...

Een ploegleider moet zijn coureurs weten te motiveren. Door hen te prikkelen of soms zelfs uit te foeteren. Andere coureurs moet je juist met rust laten om ze optimaal te laten functioneren. Bij de ploeg van Farm Frites, waar Teun van Vliet destijds de scepter zwaaide, was het elke dag weer hommeles. Maar zijn ploeg behaalde in korte tijd wél grote successen. Omdat de ruzies uitgebreid in de kranten te lezen waren, ontstond er negatieve publiciteit die de sponsors niet konden waarderen en Teun van Vliet moest alweer snel zijn biezen pakken.

Ingewikkeld allemaal, want karakters kunnen erg van elkaar verschillen in een ploeg die 25 tot 30 renners telt. Sommige coureurs behalen hun grootste overwinningen als ze tot het uiterste getergd zijn. Andere coureurs raken dan juist gedeprimeerd, voelen zich verongelijkt. Dit kost zoveel negatieve energie, dat ze niet meer vooruit te branden zijn. Een goede ploegleider moet dit allemaal aanvoelen. Je kunt moeilijk standaard, op een zelfde manier met al je coureurs omgaan.

ALS PLOEGLEIDER DE RUST ZELVE ZIJN, OF JUIST NIET...

Er zijn ploegleiders, die met hun coureurs de grootste overwinningen behaalden door onverstoorbaar te blijven. We maken een uitstapje naar het voetbal: denk maar een coach als Guus Hiddink. Toen PSV de 'beker met de grote oren' won, bleef de Achterhoeker stoïcijns toen zijn mannen in de finale tegen Benfica strafschoppen moesten nemen. Hij behaalde hiermee waarschijnlijk zijn grootste zege uit zijn roemruchte carrière. Maar er zijn ook coaches die door hun buitensporige medeleven hun sporters opjoege tot grote hoogten. Denk maar eens aan de trainer van het Duitse elftal, Jurgen Klinsmann, die op het WK in Duitsland 90 minuten lang een heuse act opvoerde om zijn Mannschaft tot het uiterste te motiveren. Hij gooide met bidons en schopte met alles wat hij tegenkwam, tot aan het canvas van de reservebank toe. Waar Hiddink door zijn stoïcijns uitstraling de hoofd-

prijs greep, keerde juist eenzelfde houding van Marco van Basten juist tegen zich. Door niet adequaat te anticiperen op de (komende) ontwikkelingen in het veld, greep hij in Duitsland op het WK overal naast. In de wielersport zijn er ploegleiders, die barsten van de uitstraling, winnaarstypes zoals Bjarne Riis. Maar er zijn ook ploegleiders, die zich opstellen als grijze muizen, achtergrondfiguren, die zich volledig wegcijferen voor hun kopmannen. Denk maar eens aan de Belg Johan Bruyneel, die met Armstrong – en nu weer met Contador – geschiedenis schreef. Ook deze grijze muis is een groot ploegleider, zo niet de grootste!

WAAR EEN PLOEGLEIDER DAN EIGENLIJK AAN VOLDOEN?

Is er een algemene regel waar een goede ploegleider aan moet voldoen? Wat voor competenties moet hij hebben? Aan de hand van de nu volgende ploegleidersscan worden de competenties beschreven, waar ons inziens een goede ploegleider aan moet voldoen.

BEN IK INTERPERSOONLIJK COMPETENT?

Kernwaarden:

Prettig werkklimaat, interpersoonlijk competent, op juiste wijze leiding geven, coöperatieve sfeer scheppen, open communicatie tot stand brengen

Competenties:

Contact maken: U maakt contact met uw coureurs en zorgt ervoor dat zij op hun beurt contact maken met u en zich daarbij op hun gemak voelen

Leiding geven: U geeft de coureur leiding, maar geeft hem ook verantwoordelijkheid en een eigen inbreng

Goede sfeer: U brengt een goed klimaat voor samenwerking tot stand met de coureurs en tussen de coureurs onderling

Beroepsopvatting: Welke waarden en kwaliteiten probeert u te realiseren in uw interactie met de coureurs?

Fair play: In hoeverre speelt u het spel eerlijk: duidelijk op actieve wijze stelling nemen tegen doping, geen coureurs met

een besmet dopingverleden aannemen in de ploeg of bij pr-zaken, de grens opzoeken om optimaal te kunnen presteren, maar daarbij wel binnen de regels blijven

Menselijk zijn: de coureurs open en blanco tegemoet treden, elke coureur op zijn eigen manier benaderen en stimuleren want niemand is hetzelfde

BEN IK STIMULEREND VOOR MIJN COUREURS?

Kernwaarden:

Zorgen dat hij zijn taken uitvoert. Hoort hij, voelt hij zich veilig en gewaardeerd, met respect omgaan, uitgedaagd worden, verantwoordelijkheid nemen voor zichzelf en voor anderen, initiatieven nemen en zelfstandig kunnen werken

Competenties:

- Uitgaan van een plan van aanpak om de renners te begeleiden
- Diagnose – planning – uitvoering – evalueren – bijstellen met betrekking tot individuele c.q. teamontwikkeling
- Coureurs motiveren, hen uitdagen om het beste uit zichzelf te maken, richting geven aan ambities, hen helpen om succes te hebben, hen prioriteiten laten stellen
- Leren omgaan met teleurstellingen
- Vertrouwen geven aan coureurs
- Coureurs zo nodig corrigeren, wanneer hun instelling verslapt
- Open communiceren over de wedstrijd-schema's en eerlijk zijn ten opzichte van de coureurs op basis van wederzijds respect

IN HOEVERRE WILT U WETEN OF DE COUREURS HUN TRAININGSSCHEMA'S UITVOEREN?

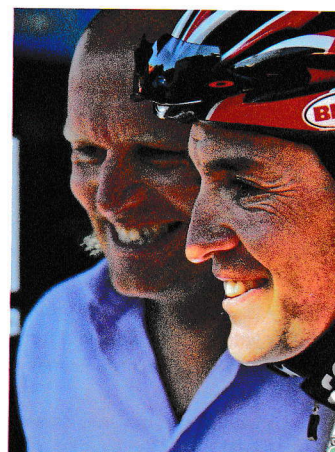
Ben ik organisatorisch competent?

Kernwaarden: Zorgen voor een overzichtelijke, ordelijke, taakgerichte sfeer als hij met de coureurs bezig is. De coureurs moeten weten waar ze aan toe zijn, de faciliteiten moeten in orde zijn.

Competenties:

- Procedures en afspraken maken: op een consequente manier hanteren van con-

Jan Raas (linksboven) ontwikkelde zich als autodidact van een succesvolle renner tot een al even succesvolle ploegleider en tenslotte manager van een ploeg. Hetzelfde kan gezegd worden van Peter Post, Johan Bruyneel en Bjarne Riis (hieronder v.l.n.r.).

crete, functionele en door de coureurs gedragen procedures en afspraken

- Hoe gaat u om met procedures en afspraken?
- Welke organisatievormen, hulpmiddelen gebruikt u die de organisatie ondersteunen?
- Hoe gaat u om met planning en tijd? U houdt een planning bij die bij de coureurs bekend is en gaat adequaat om met tijd
- Hoe vat u uw organisatorische rol op?
- Hoe is de organisatie van de medische begeleiding, verzorgers, enz.

Werk ik goed samen met mijn collega's?

Kernwaarden:

- Zorgen dat de taken goed op elkaar zijn afgestemd.
- Bijdragen aan het goed functioneren van de organisatie.
- Zorgen voor een goede samenwerking.
- Zorgen voor een goede communicatie.
- Constructieve bijdrage leveren aan vormen van overleg.
- Bijdrage leveren aan de ontwikkeling en verbetering van de ploeg

Competenties:

- Informatie delen
- Vertrouwen geven
- Constructief deelnemen in verschillende vormen van overleg en samenwerken in de organisatie
- Professioneel omgaan met coureurs en andere disciplines binnen het team, met name in de sfeer van consultatie en interview.

Hoe is de samenwerking met de omgeving van de wielersal?

Kernwaarden:

- Contacten onderhouden met personen en organisaties buiten de ploeg.
- Ervoor zorgen dat uw professioneel handelen en dat van anderen buiten de ploeg goed op elkaar zijn afgestemd.
- Ervoor zorgen dat de samenwerking van de ploeg met andere organisaties goed verloopt.
- Goed kunnen samenwerken met de omgeving van de wielersal.

Competenties:

- Op een professionele manier informatie geven aan anderen buiten de wielerploeg. U maakt gebruik van de informatie die u van hen krijgt.
- Deelname aan overleg met mensen en organisaties buiten de ploeg.
- U verantwoordt uw professionele opvattingen en werkwijzen met coureurs aan externe organisaties en belangstellenden.
- Hoe gaat u om met de sponsorbelangen (pers, p.r., enz.)?

Mijn reflectie en ontwikkeling?

Kernwaarden: Je steeds verder ontwikkelen en professionaliseren. Competent zijn in reflectie en ontwikkeling. Regelmatig nadenken over je beroepsopvattingen en professionele bekwaamheid. Een goede ploegleider streeft ernaar zijn beroepsuitoefening bij de tijd te houden en te verbeteren. Weten wat belangrijk is in het ploegleiderschap, welke waarden, normen en opvattingen nagestreefd moeten worden. De ploegleider heeft een goed beeld van zijn eigen competenties, zijn sterke en zwakke punten. Hij werkt planmatig aan zijn verdere ontwikkeling.

Competenties:

- Planmatig werken aan de ontwikkeling van uw bekwaamheid op basis van een goede analyse van uw competenties.
- Afstemmen van uw professionalisering op het beleid van uw wielerploeg.
- De ontwikkeling van uw bekwaamheid afstemmen op het beleid van uw wielerploeg.
- Anderen betrekken bij uw professionele ontwikkeling. U maakt gebruik van uw bekwaamheid van informatie van uw coureurs en andere beroepsbeoefenaren (collega's) in de vorm van interview of supervisie.

DOSSIER PLOEGLEIDERS

Dit eerste artikel is een inleiding over de ingewikkelde materie van het ploegleiderschap, waarbij de benodigde competenties in het kort worden benoemd. Het tweede artikel is een interview met kampioenenmaker en basketbalcoach Ton Boot. Er worden parallellen getrokken tussen het wielrennen en andere sporten, zoals in dit geval basketbal. Het derde artikel is een interview met Han Vaanhold vroeger ploegleider bij onder meer Giant en Löwik en tegenwoordig actief bij Piels. De Achterhoeker geeft daarin zijn mening over de kwaliteit van zijn eigen competenties, die we hebben gelegd langs de meetlat van onze wielerscan. In het vierde en laatste artikel zal de 'Godfather' van het wielrennen, Patrick Lefevere, worden geïnterviewd. Deze allerm minst bescheiden ploegleider van het succesvolle QuickStep-Innertec heeft de wereldkampioenen als Tom Boonen en Paolo Bettini onder zijn hoede. Net als Han Vaanhold doet ook hij uit de doeken hoe het met zijn competenties is gesteld. Het siert de Belgische ploegleider dat hij zonder voorwaarden onmiddellijk zijn fiat gaf om aan deze wielerscan mee te werken. Zelfverzekerdheid kan hem als een van zijn competenties zeker niet ontzegd worden!